zemljišča razprodala. Sedaj je uvedeno strogo nadzorstvo nad temi zemljišči in se brez dovoljenja kraljevske banske uprave in ministrstva prosvete ne more nobeno šolsko zemljišče prodati ali pa kako drugače odtujiti.

Krajevni šolski odbori.

S komasacijo upravnih občin in izvedbo volitev novih občinskih odborov po zakonu o občinah je bila potrebna izvolitev in konstituiranje novih krajevnih šolskih odborov po določilih § 123. in 124. zak. o nar. š. s posebnim ozirom na nastali položaj v upravnih občinah po komasaciji.

Proračuni.

V letu 1931. so dosegli proračuni kr. šol. odb. višino 36.863.534 Din. V letu 1932. so bili znižani na 29,197.072 Din, dočim so dosegli v letu 1933. višino 25,070.782 Din. Nadaljnje zniževanje bo nemogoče, ker so vsi izdatki reducirani na neodložljive izdatke, ki so za neovirano delo neobhodno potrebni. Zaradi točnejšega pregleda in izvedbe enotnega predlaganja proračunov je odrejeno, da se v bodoče pregledujejo in odobravajo vsi proračuni po banovinskem šolskem odboru. V ta namen so izdane tudi enotne tiskovine in navodila.

Po dosedanjih proračunih znašajo stroški za stvarne potrebščine (učila, samoučila, snaženje, kurjava, itd.) povprečno za enega otroka letno:
na enorazrednici za 50 otrok à 80 Din, na dvorazrednici za 100 otrok à 75 Din, na trirazrednici za 150 otrok à 65 Din, pet in večrazrednicah pri odg. št. otrok à 50 do 60 Din.

Obračuni.

Krajevni šolski odbori vedno bolj uvidevajo, da je treba gospodarstvo pri šolskih občinah prilagoditi težkim gospodarskim razmeram. Mnoge upravne občine izkazujejo velike aktivne zaostanke, ki so nastali zaradi zmanjšanja prihodov upravnih občin. Da se ti zaostanki ne bodo vlekli v nedoglednost in da se uredi ravnovesje pri gospodarstvu šolskih občin, je odredila kraljevska banska uprava vsem sreskim načelstvom, naj skrbe, da upravne občine odplačujejo šolskim občinam pripadajoče tangente v razmerju plačanih občinskih davščin med šolskim proračunom in proračunom upravne občine. Opaža se izdatno izboljšanje v pogledu pravilnega gospodarjenja, kakor tudi glede pravilne opreme in pravočasnega predlaganja obračunov. Za smotreno in pregledno predlaganje obračunov so se uvedle nove tiskovine.

Stavbni fondi.

Ob sklepu solarnega leta znašajo stavbni fondi krajevnih šolskih odborov 7,661.386 Din, ki so vloženi deloma v državni hipotekarni banki, deloma v drugih denarnih zavodih, ker zaradi obstoječih zaprek šolski odbori ne morejo prenesti svojih vlog v državno hipotekarno banko, kakor to zahteva razpis ministrstva prosvete.

Izobraževanje učiteljstva.

Učiteljstvo je pokazalo veliko pripravljenost za delo med narodom, zato je banovina podpirala razne tečaje, ki naj ga usposobijo za to delo. V juliju je priredila kraljevska banska uprava štiritedenski zadružno gospodarski tečaj za učitelje. Ta tečaj je bil letos že četrti. Skrbeti moramo, da usposobimo v doglednem času čim več učiteljev zadružnih delavcev. Temu tečaju je sledil tridnevni tečaj, ki je podal učiteljem temeljne smernice za pravilno državljansko vzgojo naše mladine, kakor tudi naroda. V juliju je priredila kraljevska banska uprava tečaj za izobrazbo učiteljev za poučevanje na obrtno-nadaljevalnih šolah. V avgustu se je vršil na vinarski in sadjarski šoli v Mariboru 10 dnevni uvodni in metodični tečaj za učitelje kmetsko- nadaljevalnih šol. Tudi je bil v avgustu še poseben tečaj za izvenšolsko delo učiteljstva. Pri vseh tečajih in izobraževalnih akcijah je iniciativno, pa tudi gmotno sodelovala učiteljska organizacija JUU sekcija za dravsko banovino. Pedagoška centrala v Mariboru je s pomočjo banovine priredila osemdnevni pedagoški tečaj, namenjen obravnavi sodobnih vzgojnih dognanj in teženj. Poleg tega se prirejajo po srezih dvo- in trodnevni šolsko vrtnarski tečaji, ki imajo namen poučiti učitelje o nalogah šolskega vrtnarstva in jih seznaniti z delom in poukom na šolskih vrtovih. V tekočem letu so bili štirje šolsko vrtnarski tečaji. Banovina je nadalje priredila v mesecu januarju 1934 poseben sokolski tečaj za diplomirane brezposelne učitelje in učiteljice. Ta tečaj naj usposobi mlade učitelje za sokolsko delo, na drugi strani pa jih za čas brezposelnosti koristno zaposli in odtegne slabim vplivom.

Banovinski zavodi.

Banovina vzdržuje gluhonemnico v Ljubljani, deško vzgajališče v Ponovičah, zavod za slepo deco v Kočevju in prispeva k potrebščinam na pomožni šoli v Ljubljani in Mariboru.

Gluhonemnica v Ljubljani šola in vzgaja 105 učencev, gojencev, ki imajo popolno oskrbo v zavodu. Za preskrbo teh gojencev skrbi banska uprava iz lastnega proračuna, ker le neznaten del krijejo starši otrok. V tekočem letu je bilo odpuščenih iz zavoda 14 gojencev, ki so uspešno dovršili šolo. Ravno toliko je bilo na novo sprejetih. Odklonjenih je bilo 56 prosilcev, ker zanje ni bilo prostora. Gluhonemnica v Ljubljani je bila zidana le za otroke bivše Kranjske, zato ne zadošča potrebam dravske banovine in ostajajo gluhonemi otroci brez vzgoje in pouka, in je nujno potreba, da se ta zavod razširi.

V deškem vzgajališču v Ponovičah se vzgaja okrog 60 gojencev, prostora pa bi bilo tudi za 80 gojencev. Poleg malih lastnih dohodkov zavoda mora kriti v glavnem vse stroške banovina. V šolskem letu 1932./33. so se odpustili iz zavoda 23 gojenci, na novo pa je bilo sprejetih 27 gojencev. V zavod bi morali sprejeti še mnogo nedoletnikov, katerih vzgoja bi bila neobhodno potrebna v vzgajališču, pa je to zaradi nezadostnega kritja nemogoče, ker se domovne občine skoraj v vseh primerih odrekajo prispevkom.

V zavodu za slepo deco v Kočevju je 39 gojencev in gojenk. V šolskem letu 1932./33. je bilo sprejetih 10 gojencev, odpuščenih pa samo pet, zato je število narastlo. Ker se še vedno oglašajo in prosijo za sprejem v zavod, bo število narastlo na 45 gojencev.

Pomožni šoli v Ljubljani in Mariboru podpira banovina s tem, da plačuje stanarino učiteljstvu in skrbi za stvarne potrebščine. Učne prostore, kurjavo in snaženje dajeta prizadeti mestni občini.

Podpiranje socialnih ustanov in naprav.

Dijaške in šolske kuhinje. Banovina razdeli vsako leto dijaškim in šolskim kuhinjam iz določenih kreditov pomoč, da morejo nuditi brezplačno ali po znižani ceni hrano najrevnejšim učencem. Banovinska podpora pa je seveda za veliko potrebo premajhna, zato je nujno potrebno uspešno sodelovanje in podpiranje od strani humanitarnih ustanov po privatnikih z zbiranjem hranil.

Božičnice. Prav tako podeljuje banovina šolam in ustanovam v obmejnih krajih podpore za obdarovanje revnih otrok o priliki prireditve božičnic, da se omeji v nacionalnem pogledu kvarni vpliv izven državnih mej delujočih tujih ustanov.

Iz banovinskega sveta

Razprava o našem šolstvu in prosveti

(Konec)

(Po Slovencu.)

Stane **Vidmar** govori o škodljivem pojavu ob začetku letošnjega šolskega leta, ko mladina ni imela nobenih slovenskih šolskih knjig, kar je bilo v veliko škodo narodnega edinstva. Ta pojav je dal povod za razna sumničenja, in sicer tudi takih, ki niso krivi, govornik zahteva, da se take stvari več ne pojavljajo in da se dosedanji krivci kaznujejo, kar bo le v korist narodnega edinstva.

Golouh je govoril o prenatrpanosti učnega načrta na naših šolah z nepotrebno navlako, ki jemlje mladini veselje in možnost spoznati se z življenjskimi potrebami. Nujno potrebno je, da prične o tem prosvetno ministrstvo delati na spremembi. Govoreč o krizi, ki je zadela naše umetnike, tako likovne kakor literarne in druge, opozarja, da smo tik pred krahom našega kulturnega ustvarjanja in predlaga, naj bi se osnoval pri banovini poseben kulturni fond, iz katerega naj bi banovina podprla umetnike. Postavka 40.000 Din za nakup umetnin naj bi se povišala na 100.000 Din. Banovina naj tudi priskoči na pomoč Domu slepcev, ki je kupilo Strahlovo graščino v Škofji Loki s preskrbo nujno potrebnega inventarja za dom slepcev.

Šolar prosi naj bi se postavka za nakup šolskih knjig revnim učencem ne črtala preveč.

Dr. **Režek** poudarja, da bi moral biti učitelj na deželi prva pomoč okrajnemu ekonomu pri dviganju kmetske strokovne izobrazbe, zato se morajo pospeševati kmetijski tečaji za učiteljstvo. Primanjkuje ponekod učiteljskega moškega naraščaja in govornik si ne more predstavljati, kako naj bo šolski upravitelj predstojnik svoji ženi-učiteljici. (Smeh). Na enorazrednicah marsikje ni učitelja, po večjih šolah pa jih je ponekod še preveč. Govornik nastopa za to, da se odstranijo iz šole poročene učiteljice.

Goričar je mnenja, da je postavka za učiteljsko izobrazbo v tečajih premajhna. Prosta učiteljska mesta na deželi naj se takoj zasedejo. Ugotovi naj se številčno razmerje učiteljev do učiteljic.

Dr. **Senčar** govori o nacionalno hladnih srcih naše mladine ter zahteva zaradi tega zboljšanje v vzgoji. Vprašanje nezaposlenosti mladih učiteljic je treba zagrabiti globlje, to je upokojiti vse, ki so že doslužili, dalje tiste, ki niso na svojih mestih, upokojiti ali odpustiti vse učiteljice, ki so poročene z gmotno podprtimi možmi. Potem se bo odprlo mnogo mest.

Kühar zahteva, da se preneha praksa, da se v Prekmurje učitelji kazensko nameščajo. Navaja primer, ko je učitelj, ki je bil obenem tudi načelnik Orjune, preganjal Prekmurce, ki niso govorili književne slovenščine, kot madžarone, sam pa je bil pozneje razkrinkan kot italijanski špijon. V banov. šolskem svetu naj bo zastopano tudi Prekmurje.

Treba je končno urediti tudi **vprašanje nagrad veroučiteljem.** Občine se branijo plačevati katehetske nagrade, ker smatrajo za krivično, da bi s svojimi davki plačevali veroučitelje, ki učijo na večjih šolah več kot 20 ur tedensko, poleg tega pa iz občinskih doklad one veroučitelje, ki učijo na manjših šolah. Brezdvomno je, da je verouk kot podlaga verske in moralne vzgoje potreben in tudi to, da mora biti vsako delo plačano. Ker je delo, ki ga opravljajo veroučitelji, javno, ga morajo plačati javne korporacije. Predlaga zato, naj se v proračun prosvetnega oddelka med osebne izdatke dene postavka, iz katere se bo izplačevala nagrada veroučiteljem, ki učijo izven sedeža svojega bivališča. Če poučujejo v svojem kraju, je to končno njihova dolžnost kot dušnih pastirjev.

Izvajanjem Kühарja se pridružita Erjavec in župnik **Kurent.**

Ravnikar Josip (Radeče) in **Gajšek** (Šmarje pri J.) govorita o vprašanju brezposelnosti učiteljskega naraščaja.

Tavčar predlaga, naj se tudi letos obnovi v proračunu postavka 100.000 Din za društvo Dom slepih, da si more urediti za bivališče slepih Strahlovo graščino v Škofji Loki, ki jo je kupilo.

G. ban pristane na to, in sicer naj se dovoli 50.000 Din kot podpora društvu, 50.000 pa za adaptacijo graščine.

Arko (Ribnica) predlaga, naj se postavka podpor za zidanje in prezidanje šolskih poslopij dvigne s 600.000 Din na 1,000.000 Din.

Lavtižar prosi za zgradbo šole na Blejski Dobravi podporo 50.000 Din ali pa vsaj brezobrestno posojilo.

Ban dr. Marušič pripominja, da vsi dolgovi, ki jih imajo naše občine za zgradbo šol, ne izvirajo iz zadnjega časa, ker se v zadnjih treh letih ni dovolila gradnja nobene šole, če ni bilo zadostno preskrbljeno za kritje stroškov. Vsi ti dolgovi izvirajo iz prejšnjih časov, ko so morale občine graditi šole na pritisk šolskih oblasti in po predpisih, ki so jih izdale te oblasti. Banovina pa poleg tega plačuje še znatne zneske za srednje šole.

Dr. **Senčar** prosi za podporo 15.000 Din za vzdrževanje ptujskega gimnazijskega poslopja.

O odkupu umetnin govorita **Birolla** in **Golouh.**

O ureditvi vojaških pokopališč govori **Šolar,** podban dr. **Pirkmajer** pa odgovori, da banovina že krije 50—60 odst. stvarnih stroškov, za drugo pa druge korporacije. Glede odkupa umetnin pa omenja podban, da je treba napraviti skupen načrt z Narodno galerijo, muzejem itd. Večjega zneska, kakor 40.000 Din finančni minister banovini ne bi dovolil.

Stane **Vidmar** izvaja, da se za našo akademsko mladino mnogo premalo stori. Predvsem naj odločujoči činitelji ustvarijo možnost dela in udejstvovanja temu akademskemu naraščaju. Predlaga, naj se v proračun vnese postavka 50.000 Din za ustanovitev akademske menze v Ljubljani. S svoje strani obljublja, da bi v krogu trgovcev in industrijcev storil vse, da se pomaga ustvariti ta menza.

G. **podban** se zahvali g. Vidmarju za pobudo, mnenja pa je, da ne more biti govora, da bi akademska mladina stradala. Banovina daje nad 120 dijakom štipendije od 200 do 600 Din. Za prehrano akademikov se bo uvedel sistem nakaznic za eno ali drugo menzo. Ustanovitev posebne akademske menze pa je nepotrebna, ker že delujejo druge menze.

O razmerah na meščanskih šolah govori **Arko.** Podban dr. **Pirkmajer** pojasnjuje, da bo

Listek v nagrobni venec tovarišici Mileni Fistrovi

Predpomladno snovanje drhti v prirodi. Ostri koti bledih, nemočnih sončnih žarkov že vstajajo, razhlapevajo in se zlate, da bodo skoro kot vroče, oplojujoče žarke strelice pogodile rosno zemeljsko grudo, noseč ji sil in življenja.

Še zadržuje zemlja v bojazljivi ljubezni semena in klice v svojem skrbnem naročju, boječ se, da jim hlad ne stori zlega, a pripravlja se že na svojo veliko daritev.

Ti, Milena, pa si že dotrpela svojo veliko daritev in zemlja te je baš zdaj zvabila vase, da Te očuva nadaljnjega zlega.

Vrbnik nad morjem, slika Tvojega rojstnega kraja, visi v moji šolski sobi.

Strme pečine strmè muko vase, kot skalnata pravljica iz kamenite davnine, vkleta v togo, vekovečno enoličje.

Pa se razpenja nad skalinami vijolična svila južnega neba in v čudovito mehkih odtenkih se prelivajo ostri obrisi pečin v nemirni odsevajoči prozornosti morskih valov. Kontrasti!

Za mirnimi, negibkimi, skoraj trdimi potezami Tvojega obličja se je skrivalo detinsko rahločutje, profinjena srčna kultura v Tvoji rezervirani malobesednosti filozofska bistrina duha, v vseh Tvojih samoniklih naziranjih neupogljiva značajnost ter v vsem početju in nehanju vprav gigantska odločnost, redek dar žena! Kontrasti!

»Vrbniće nad morem«, sem Te zvala.

Pa kaj bi govorila jaz; saj je vse lepše, kar si nam povedala sama.

Ko si odpotovala iz Golnika v Kranjsko goro, pišeš:

»Oj, vse bo še dobro! Vsak dan hodim na sprehod in diham, diham ta čudoviti gorenjski zrak, zdi se mi, da mi je zrastlo tretje krilo pljuč.

Mnogo sem sama. Samota in trpljenje blaži človeka, bolest dá mislim božjo moč, poglabljam se vase, pogovarjam se z dušo in tolažim rane svojega srca.«

Štiri postaje je imel križev pot Tvojega trpljenja: Ljubljana, Golnik, Kranjska gora in Zagreb.

Odločila si se, podvreči v Zagrebu smrtno nevarni operaciji na pljučih.

Vedela si, da se 90 odstotkov teh operacij ponesreči, a nisi malodušno oklevala, vedro, bodro si razmotrivala vse možnosti, urejala in čakala iz Zagreba poziva.

O, vem, nisi hotela biti nositeljica otrovnih semen, ki bi v tesni prostornini šolskih sob ogrožala mlada življenja.

O, vem, nisi hotela izobčena v brezdelju životariti.

Brez dela, šole in mladine za Te ni bilo življenja.

»Aut, aut,« si dejala, »zdravje ali smrt!«

Pred odhodom si nas obiskala v šoli, šalila si se z mojimi, svojimi učenkami in kot bi šla na veselo potovanje zaklicala:

»Na svidenje v maju, tedaj bo pomlad, kako nestrpno je pričakujem.
Oj, pomlad, zdravje, zdravje!«
Zaupanje Te je varalo.
Odhitela si za pozivom — v smrt.

Da, Milena, spet bo pomlad
in svet bo ves zlat —
v žakujki bo ptička zapela
gomila Ti bo razcvetela!
Tvoj pogled bo zaprt,
v večni mrak potopljen,
Oj, pomlad, kako temna bo smrt tedaj,
ko bo vsa zemlja vrt,
spet maj.
Prikloni dobrotno
do njenih se vrat,
niže vse bliže,
da bo saj
ob njenem srcu pomlad!

Stare naloge Ciril - Metodove družbe v novi obliki

Mnogo se govori in piše, kako skrbeti za prosveto na vasi, kako čuvati narodni živelj v obmejnih krajih. Najbolj poklicana v to se mi zdi C. M. D., ki že desetletja vrši to nalogo. Koliko naših vrlih narodnih borcev se ima zahvaliti ravno njej za svojo vzgojo, za srečo, da so sprejemali prve nauke v milem materinem jeziku od značajnih narodnih učiteljev. Kraji, kjer so bile Ciril-Metodove šole, spadajo danes pod tuje države, kamor ne sega naša moč.

Vendar bi C. M. D. še vedno lahko vršila svojo nalogo kot šolska družba. Pa bi kdo dejal, da je v to poklicana država in da je ta problem pri nas že rešen, saj živimo v narodni državi. Jaz sem pa mnenja, da moramo ravno na polju narodne prosvete sodelovati vsi, kajti to polje nima mej. Država da milijone in milijone v ta namen in če bi dala še 2 krat toliko, bi še vedno ne zadostila vsem potrebam. Zato pa je naša dolžnost, da državi pomagamo. Mnogo je namreč še vasi, ki so brez šole. Ni treba iti daleč, že v naši banovini jih je, treba je le bliže pogledati. Na videz je vse lepo in urejeno, a še dolgo ni zadoščeno narodnim potrebam. Navadno je tako, da tvori ena izmed več bližnjih vasi ali naselbin središče in tam je šola. Otroci, ki bivajo na radialnem ozemlju, so dolžni, da posečajo to šolo.

Lahko rečeno, a teže storjeno. Kar se zdi človeku poleti lep izprehod, je pozimi naravnost borba z elementi. Borba seveda izostane, ker bi človek, oziroma mali šolarček, obtičal v zametu in tako presedi raje vso zimo doma na peči... Kaj se naučí? Nič — ali pa tudi mnogo slabega... Ubogo dete se veseli pomladi, da bo zopet videlo šolo, a glej, nastopijo povodnji in spet ne more v šolo. Jeseni pa redno izgubi par tednov pouka, ker je treba hiteti s pospravljanjem pridelkov, da jih ne zagrne voda ali prezgodnji sneg! Preveč neprilik hkratu, bi marsikdo vzkliknil, a je istina, dragi moji. Podobnih slučajev bi našli na stotine. Kako temu odpomoči?

Le C. M. D. bi bila kos tej nalogi s tem, da bi začela ustanavljati v takih zapuščenih krajih enorazrednice. **Načelno samo enorazrednice** z utemeljitvijo, da skrbi za najbolj potrebne našega naroda. In če bi štela dotična šola samo 20 učencev, nič zato, oni so vredni naše skrbi in naše ljubezni. In na ta mesta naj bi se poslali naši brezposelni abiturienti, tako bi rešila C. M. D. dve veliki in lepi nalogi obenem. Saj ni treba zidati takoj šol, za prvo silo zadostuje poslopje, ki ima na razpolago dve sobi: eno za učilnico, drugo za učiteljevo stanovanje. Prepričana sem, da bi sprejeli ljudje učitelja ali učiteljico z odprtimi rokami, saj vemo, da naš narod hrepeni po znanju in prosveti, pa tudi potreben je značajnih voditeljev. Če je naš narod na vasi mlačen napram državi, je to največ iz nevednosti, ali pa je zapeljan po raznih mogotcih, ki niso drugega kot koristolovci, da ne rečem demagogi.

Naša nova učiteljska generacija naj torej prevzame službo narodnih pionirjev. Prežeta jugoslovenske misli bo oplodila naš narod z novo duševnostjo ter vzgojila dobre državljane, odločne Jugoslovane. Zato pa mladi borci na plan! Naša vas naj postane narodna trdnjava, ki bo uspešno kljubovala zunanjim in notranjim sovražnikom.

Premišljujte o moji ideji, morda vam bo všeč. Mislim, da bi pridobila C. M. D. s to akcijo ogromno število članov in s tem tudi potrebnih sredstev. Vsak bi vedel, da daruje v res kulturne svrhe in bi dočakal tudi vidnih sadov!

Antonova.